UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII.Calculo Roma

Epistolarvm ad T.Pomponivm Atticvm liber primvs.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-687

Visual Library

M.TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM AD T.POMPONIVM ATTICVM LIBER PRIMVS.

M.T.C.T.P.ATTICO.S.P.D.

PEtitiōis noſtrę,quā tibi ſūmę curę eſſe ſcio,hmōi ratio eſt, ꝙ adhuc coniectura ꝓuideri poſſit. Prēſat vnꝰ P. Galba ſine fuco,ac fallaciis,more maiorum. negaẗ,vt opinio hominū videaẗ nō aliena rationi noſtrę.fuit illius hęc præpropera prenſatio.nam illi ita negāt vulgo,vt mihi ſe debere dicāt.Ita quidē ſpero nobis profici,cū hoc pcrebeſcit,plurimos noſtros amicos inueniri.Nos aūt initiū prēſandi facere cogitaramus eo ipſo die,quo puerū tuū cū his literis ꝓficiſci Cincius dicebat.In cāpo comitiis tribunitiis ad.XVI.Cal.Sex.Cōpetitores,q certi eſſe videbanẗ,Galba,& Antoniꝰ,& Q. Cornificiꝰ.Puto te in hoc aut riſiſſe,aut ingemuiſſe,vt frōtē ferias.Sūt q etiā Cęſoniū putēt.Aqliū nō arbitramur,q denegat,& iurauit morbū,& illud ſuū regnū iudiciale oppoſuit. Catilina,ſi iudicatū erit meridie nō†liquere,certꝰ erit cōpetitor.De Aufidio,& Palicano nō puto te expectare,dū ſcribā.de iis q nūc petūt,Cęſar certus putaẗ.Thermus cū Syllano cōtēdere exiſtimaẗ, qui ſic inopes,& ab amicis,& exiſtimatiōe ſunt,vt mihi videaẗ nō eſſe ἀδύνατον Curiū obducere,ſed hoc ꝑter me nemini videẗ. Noſtris rōnibꝰ maxime cōducere videẗ,Thermū fieri cū Cęſare. Nemo eſt em̄ ex iis,q nūc petūt,q ſi in noſtrū annū reciderit,firmior Cādidatꝰ fore videaẗ,ꝓpterea ꝙ curator ē vię Flaminię:q̄ cū erit abſoluta,ſane facere facile eū,libēter nūc cęteri Cōſuli acciderint.Petitoꝝ hęc eſt informata adhuc cogitatio.Nos in om̄i munere cādidatorio fungēdo ſummā adhibebimus diligētiā:& fortaſſe,qm̄ videẗ in ſuffragiis multū poſſe Galba,cū Romę a iudiciis foꝝ refrixerit,excurremꝰ mēſe Septēbri legati ad Piſonē, vt Ianuario reuertamur.Cū pſpexero volūtates nobiliū,ſcribā ad te. Cætera ſpero ꝓlixa eſſe his dūtaxat vrbanis cōpetitoribꝰ.illā manū tu mihi cura,vt ꝑſtes,qm̄ ꝓpius abes. Pompeii noſtri amici, negāt me ei iratū fore,ſi ad mea comitia nō venerit.Atqꝫ hęc hmōi ſunt:ſed eſt,qđ abs te mihi ignoſci peruelim.Cęcilius auūculus tuus,a P.Vario cū magna pecunia fraudareẗ, agere cœpit cū eius fratre Caninio Satrio de iis rebꝰ,quas eū dolo malo mācipio accepiſſe de Vario diceret.Vna agebāt cæteri creditores,in qbus erat Lucullus,& P.Scipio,& is,quē putabāt magiſtrū fore,ſi bona venirent,L.Pōtius.verū hoc ridiculum eſt,de magiſtro nūc cognoſcere:rogauit me Cęcilius,vt adeſſem cōtra Satriū.dies fere nullus eſt,qn hic Satrius domū meā vētitet:obſeruat L.Domitiū maxime,me habet ꝓximū,fuit & mihi & Q.Fratri magno vſui in noſtris petitionibꝰ.Sane ſum pturbatꝰ,cum ipſius Satrii familiaritate, tū Domitii,in quo vno maxime ambitio noſtra nitiẗ.Demōſtraui hęc Cęcilio,ſimul & illud oſtendi,ſi ipſe vnus cū illo vno cōtēderet,me ei ſatiſfacturū fuiſſe:verū in cauſa vniuerſoꝝ creditoꝝ,hoīm ꝑſertim ampliſſimoꝝ,q ſine eo,quē Cęcilius ſuo noīe perhiberet,facile cōmunē cauſam ſuſtinerēt,ęquū eſſe,eū & officio meo cōſulere,& tempori.Durius accipere hoc mihi viſus eſt,q̄ vellē,& q̄ hoīes belli ſolēt,& poſtea prorſus ab inſtituta noſtra paucoꝝ dierū cōſuetudine lōge refugit.Abs te peto,vt mihi hoc ignoſcas,& me exiſtimes hūanitate eſſe ꝓhibitū,ne contra amici ſummā exiſtimationē miſerrimo eiꝰ tēpore venirē,cū is oīa ſua ſtudia,& officia in me cōtuliſſet.Qꝫ ſi voles in me eſſe durior,ambitionē mihi putabis obſtitiſſe.Ego aūt arbitror,etiam ſi id ſit,mihi ignoſcēdū eſſe. θεῖον γαρ ἀγαθὸν ἡ τιμή.Vides enim in quo curſu ſumus,& q̄ omnes gratias nō modo retinendas,verū etiā acquirēdas putemꝰ. Spero tibi me cauſam probaſſe.Cupio qdē certe.Hermathena tua valde me delectat,& poſita ita belle ē,vt totum gymnaſium ἑρμαθλῶα eſſe videaẗ.Multū te amamus.L.Iulio Cæſare,C.Martio Figulo cōſulibꝰ,filiolo me auctū ſcito,ſalua Terentia.Abs te tādiu nihil literarū.Ego de meis ad te rationibꝰ ſcripſi antea diligēter.Hoc tēpore Catilinam cōpetitorē noſtrū defendere cogitamus.Iudices habemꝰ,quos volumus,ſumma accuſatoris voluntate.Spero, ſi abſolutꝰ erit, cōiūctiorē nobis fore in ratione petitionis:ſin aliter acciderit,humaniter feremus.Tuo aduē

†lucere.

Inopes ab amicis.

Cādidatꝰ.

Curator Flaminię.

Hermathena.

tu nobis opus eſt maturo.Nã prorſus ſũma hominũ eſt opinio,tuos familiareis, nobiles ho
mines,aduerſarios noſtro honori fore:ad eoꝝ voluntatẽ mihi conciliandam,maximo te mi-
Ineunte Ianuario. hi vſui fore video.Quare Ianuario ineũte,vt cõſtituiſti,cura vt Romę ſis.Auiã tuã ſcito de
ſiderio tui mortuã eſſe:& ſimul ꝙ verita ſit,ne Latinę in officio nõ manerẽt,& in mõtẽ Al-
Latinæ. banũ hoſtias nõ adducerẽt.eius rei cõſolationem ad te,L.Saufeium miſſurum eſſe arbitror.
Nos hic te ad mẽſem Ianuariũ expectamus ex quodã rumore,an ex literis tuis ad alios miſ-
ſis:nã ad me de eo nihil ſcripſiſti.Signa q̃ nobis curaſti,ea ſunt ad Caietã expoſita,nos ea nõ
vidimus,neq; ẽm exeundi Roma poteſtas nobis fuit:miſimus,qui ꝓ vectura ſolueret:te mul
tum amamus,ꝙ ea abs te diligenter,paruoq; curata ſunt.Qđ ad me ſæpe ſcripſiſti de noſtro
amico placãdo,feci,& expertus ſum omnia,ſed mirandũ in modũ eſt aĩo abalienato:quibꝰ de
ſuſpitionibꝰ, etſi audiſſe te arbitror,tñ ex me,cũ veneris,cognoſces.Salluſtiũ p̃ſentẽ reſtitue
re in eius veterẽ gratiã nõ potui.Hoc eo ad te ſcripſi,ꝙ is me accuſare de te ſolebat: in ſe ex
Tulliolam deſpõdimꝰ pertus eſt illũ eſſe minus exorabilẽ,meũ ſtudiũ nec tibi defuiſſe.Tulliolã C.Piſoni L.F.Frugi
deſpondimus.Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.P.D.

CRebras expectationes nobis tui cõmoues.Nuꝑ q̃dẽ cũ te iã aduentare arbi-
traremur,repente abs te in menſem Quintilẽ reiecti ſumꝰ.Nũc vero ſentio,
qđ cõmodo tuo facere poteris,venias ad id tẽpus,qđ ſcribis.obieris Quin.
Fratris comitia,nos lõgo interuallo viſeris,ac Vpilianã cõtrouerſiã tranſ-
egeris.Hoc me etiã Peduceus,vt ad te ſcriberem, admonuit.putamꝰ enim
vtile eſſe,te aliq̃n iã rẽ tranſigere:mea interceſſio & eſt,& fuit parata. Nos
hic incredibili ac ſingulari populi volũtate de C.Macro tranſegimꝰ:cui cũ æqui fuiſſemus,
tñ multo maiorem fructum ex populi exiſtimatione illo damnato cepimus,q̃ ex ipſiꝰ,ſi ab-
Hermathena. ſolutus eſſet,gratia cepiſſemus.Qđ ad me de Hermathena ſcribis,ꝑ mihi gratũ eſt, orna-
mentum Academię propriũ meæ,ꝙ & Hermes commune omniũ, & Minerua ſingulare eſt
Hermes. Minerua. inſigne eius gymnaſii.Quare velim,vt ſcribis,cæteris quoq; rebus q̃plurimis eum locum or
nes.Quæ mihi antea ſigna miſiſti,ea nondũ vidi.in Formiano ſunt,quo ego nũc ꝓficiſci co-
gitabam.illa omnia in Tuſculanum deportabo.Caietã, ſiquando abundare cœpero,ornabo.
Craſſũ diuitiis ſupo. Libros tuos conſerua,& noli deſperare eos meos facere poſſe:qđ ſi aſſequor,ſupero Craſſum
diuitiis,atq; omnium vicos,& prata contemno. Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.D.

Lucii Cic. mors. QVantum dolorẽ acceperim, & quãto fructu ſim priuatꝰ,& forẽſi,& dome-
ſtico,Lucii fratris noſtri morte,in primis ꝓ noſtra cõſuetudine tu exiſtima
re potes.Nã mihi omnia q̃ iucũda ex humanitate alteriꝰ,& moribꝰ homi-
ni accidere poſſunt,ex illo accidebant.Quare nõ dubito,quin tibi quoq; id
moleſtũ ſit,cũ & meo dolore moueare,& ipſe omni virtute, officioq; orna
tiſſimũ,tuiq;,& ſua ſpõte,& meo ſermone amantẽ,affinẽ,amicũq; amiſeris.
Qđ ad me ſcribis de ſorore tua,teſtis erit tibi ipſa,quantę mihi curę fuerit,vt Q.fratris ani
mus in eã eſſet is,q eſſe deberet:quẽ cũ eſſe offenſiorẽ arbitrarer,eas literas ad eum miſi,qui-
bus & placarẽ vt fratrẽ,& monerẽ vt minorẽ,& obiurgarem vt errantẽ. Itaq; ex iis,q̃ poſtea
ſæpe ab eo ad me ſcripta ſunt,confido ita eſſe omnia,vt & oporteat,& velimus. De literarũ
miſſione,ſine cauſa abs te accuſor.Nunq̃ ẽm a Põponia noſtra certior factus ſum,eſſe cui li-
teras dare poſſem.Porro aũt,neq; mihi accidit vt haberẽ,q in Epeirũ ꝓficiſceret,neq; dũ te
Athenis eẽ audiebamꝰ.De Acutiliano aũt negotio qđ mihi mãdaras,vt primũ a tuo digreſ
ſu Romã veni,cõfecerã.Sed accidit,vt & cõtẽtiõe nihil opus eẽt,& vt ego,qui in te ſatis cõ-
ſilii ſtatuerim eſſe,mallem Peduceũ tibi cõſiliũ ꝑ literas,q̃ me dare.Etẽm cũ multos dies au-
res meas Acutilio dediſſem,cuius ſermonis genus notũ tibi eſſe arbitror,nõ mihi graue du
xi reſcribere ad te de illiꝰ q̃rimoniis,cũ eas audire(qđ erat ſubodioſum)leue putaſſem. Sed
abs te ipſo,qui me accuſas,vnas ſcito mihi literas redditas eſſe,cũ & otii ad ſcribẽdũ plus,&
facultatẽ dãdi maiorẽ habueris.Qđ ſcribis,etiã ſi cuius animus in te eſſet offenſior,a me re
Recolligi. colligi oportere,quid dicas:neq; id neglexi,ſed eſt miro quodã modo cõfectũ.Ego aũt q̃ di-
cenda fuerint de te,nõ p̃terii.Quid aũt cõtemnẽdum eſſet,ex tua putabã voluntate ſtatuere
oportere:quã ſi ad me p̃ſcripſeris,intelliges me,neq; diligentiorẽ eſſe voluiſſe,q̃ tu eſſes,neq;
negligentiorẽ fore,q̃ tu velis.De Tadiana re mecũ Tadiꝰ locutꝰ eſt, te ita ſcripſiſſe,nihil eẽ
Vſu capta. iã qđ laboraret,q̃m hęreditas vſu capta eẽt.Id mirabamur te ignorare,de tutela legitima,in

qua dicit eſſe puella,nihil vſu capi poſſe.Epirotică emptionē gaudeo tibi placere.Quæ tibi mădaui,& q̃ tu intelliges cōuenire noſtro Tuſculano,velim,vt ſcribis,cures, qđ ſine moleſtia tua facere poteris.nam nos ex omnibus moleſtiis,& laboribus vno illo in loco cōquieſcimus,quo fratrē quotidie expectamꝰ.Terentia tua magnos articuloꝝ dolores habet,& te ſororēq; tuam,& matrē maxime diligit, ſalutēq; tibi plurimam aſcribit,& Tulliola delitiæ noſtræ.Cura vt valeas & nos ames,& tibi perſuadeas te a me fraterne amari.

Articuloꝝ dolores.
Tulliola deli.noſtrę.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

NOn cōmittă poſthac,vt me accuſare de epiſtolarũ negligētia poſſis.tu modo videto in tanto otio,vt par in hoc mihi ſis.Domũ Rabiriană Neapoli, quă tu iă dimēſă,& exędificată aĩo habebas,M.Fōtiꝰ emit HS.CCCXCIII. Id te ſcire volui,ſi quid forte ea res ad cogitatiōes tuas ꝑtineret.Q.Frater (vt mihi videt̃)quo volumus aĩo eſt in Pōponiă,& cũ ea nũc in Arpinati ꝓdio erat, & ſecũ habebat hominē χρηστομαθῆ,D.Turranium.Pater nobis deceſſit ad.VIII.Cal.Decemb.Hæc habebă fere,q̃ te ſcire vellem. Tu velim, ſiqua ornamēta Gymnaſio reperire poteris,quę loci ſint eius,quē tu non ignoras,ne p̄termittas.Nos Tuſculano ita delectamur,vt nobiſmetipſis tũ deniq; cũ illo venimus,placeamus.Quid agas oĩbꝰ de rebꝰ,& quid acturus ſis,fac nos q̃diligētiſſime certiores.Apud matrē recte eſt,eaq; nobis curę eſt.L.Cincio HS.DCXX.cōſtitui me curaturũ Idibus Febr.Tu velim ea, q̃ nobis emiſſe,& paraſſe ſcribis,des operă vt q̃primum habeamus: & velim cogites id,qđ mihi pollicitꝰ es,quēadmodum Bibliothecam nobis cōficere poſſis.Omnē ſpem delectationis noſtrę,quam cũ in otium venerimus,habere volumus,in tua humanitate poſitam habemus. Vale.

Tuſculanũ

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

APud te eſt,vt volumus,mater tua:& ſoror a me,Quintoq; fratre diligit̃.Cũ Acutilio ſum locutꝰ,is ſibi negat a ſuo procuratore q̃cq̃ ſcriptũ eſſe,& mirat̃ iſtă cōtrouerſiam fuiſſe,ꝙ ille recuſarat,ſatiſdari amplius abs te non petit.Qđ te de Tadiano negotio decepiſſe ſcribis,id ego Tadio, & gratũ eſſe intellexi,& magnopere iucũdũ.Ille noſter amicus,& mehercule vir optimꝰ, & mihi amiciſſimus,ſane tibi iratus eſt.hoc ſi quăti ęſtimes,ſciă,tũ qđ mihi elaborădũ ſit,ſcire poſſim.L.Cincio HS.DCCCC.ꝓ ſignis Megaricis,vt tu ad me ſcripſeras, curaui.Hermę tui Pentelici cũ capitibus æneis,de quibꝰ ad me ſcripſiſti,iă nũc admodũ delectant.Quare velim,& eos,& ſigna,& cætera,quę tibi eius loci,& noſtri ſtudii,& tuæ elegantiæ eſſe videbuntur,q̃plurima,q̃primumq; mittas,& maxime quæ tibi Gymnaſii,Xyſtiq; videbuntur eſſe.nam in hoc genere ſic ſtudio efferimur,vt abs te adiuuandi,ab aliis ꝓpe rep̄hendendi ſimus: & ſi Lentuli nauis non erit,quo tibi placebit imponito.Tulliola delitię noſtræ,tuum munuſculum flagitat,& me vt ſponſorem appellat.Mihi autem abiurare certius eſt,q̃ dependere. Vale.

Gratum. Iucũdum.
Hermę.
Xyſtus.
Tulliola deli.noſtrę.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

NImium raro nobis abs te literę afferunt̃,cũ & multo tu facilius reperias qui Romă ꝓficiſcant̃,q̃ ego,qui Athenas:& certius tibi ſit,me eſſe Romę,q̃ mihi te Athenis.Itaq; ꝓpter hanc dubitationē meam breuior hæc ipſa epiſtola eſt , ꝙ cum incertus eſſem, vbi eſſes,nolebam illum noſtrum familiarem ſermonem in alienas manus deuenire.Et ſigna Megarica,& Hermas,de quibus ad me ſcripſiſti,vehementer expecto.Quicquid eiuſdem generis habebis,dignum Academia tibi quod videbitur,ne dubites mittere,& arcæ noſtræ confidito.Genus hoc eſt voluptatis meę,quę gymnaſio maximo deſunt,ea q̃ro.Lentulus naues ſuas pollicetur.Peto abs te,vt hęc cures diligenter. Grillus te rogat,& ego eius rogatu εὐμολπιδῶν πατρίδα cum eſſem in Tuſculano:erit hoc tibi pro illo tuo,cum eſſem in Ceramico.Verũtamen cum ibi eſſem,Romam puer a ſorore tua miſſus epiſtolam mihi abs te allată dedit,nũciauitq; eo ipſo die poſt meridiem miſſuram eum,qui ad te proficiſceretur:eo factum eſt,vt epiſtolę tuę reſcriberē aliquid,breuitate tēporis tam pauca cogerer ſcribere.Primum tibi de noſtro amico placădo,aut etiam plane reſtituendo polliceor.qđ ego, etſi mea ſponte ante faciebă,eo nũc tñ,& agam ſtudioſius,& cōtendă ab illo vehemētius,ꝙ tantam ex epiſtola voluntatem eius rei tuam perſpicere videor.Hoc te intelligere volo,pergrauiter illum eſſe offenſum:ſed quia nullă video grauē ſubeſſe cauſam,magnopere confido illũ fore in officio,&

Hermæ.

in noſtra poteſtate.Signa noſtra & ἑρμαρώτας,vt ſcribis,cũ cõmodiſſime poteris,velim inter
Palęſtra. ponas,& ſi qđ aliud ὤνιον ei⁹ loci,quẽ nõ ignoras,reperies:& maxime,q̃ tibi palęſtrę,Gymna
ſiiq́ videbunť eſſe. etenim ibi ſedens hęc ad te ſcribebã,vt me locus ipſe admoneret.Pręter-
Typi. ea Typos tibi mãdo,quos in tectorio atrioli poſſim includere,& putealia ſigilla duo.Biblio
Putealia thecã tuã caue cuiq̃ deſpõdeas,q̃uis acrem amatorẽ inueneris.Nã ego omneis meas vinde-
Sigilla. miolas eo reſeruo,vt illud ſubſidiũ ſenectuti parẽ.De fratre cõfido ita eſſe,vt ſemp volui,&
elaboraui.multa ſigna ſũt ei⁹ rei:nõ minimũ,ꝙ ſoror ꝑgnãs eſt.De comitiis meis,& tibi me
Memini ꝓ- ꝓmiſiſſe memini,& ego iãpridẽ hoc cõmunib⁹ amicis,qui te expectãt,ꝑdico,& te nõ mõ non
miſiſſe. accerſam,ſed ꝓhibebo:ꝙ intelligã multo magis intereſſe tua,te agere qđ agẽdũ eſſet hoc tẽ
pore,q̃ mea,te adeſſe comitiis. Proinde eo aĩo te velim eſſe,quaſi mei negotii cã in iſta loca
miſſus eſſes.ſin aũt,eũ & offendes erga te,& audies,quaſi mihi ſiqua parta erũt,nõ modo te
ꝑſente,ſed per te parta ſint.Tulliola tibi diem dat,ſponſorem appellat.Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

ET mea ſponte faciebam antea,& poſt duabus epiſtolis tuis perdiligẽter in eã
dem rationem ſcriptis,magnopere ſum cõmotus.Eo accedebat hortator aſ-
ſiduus Salluſtius,vt agerẽ q̃diligentiſſime cũ Luceio de veſtra vetere gratia
recõcilianda.Sed cũ omnia feciſſem,nõ modo eã volũtatem eius q̃ fuerat er
ga te,recuperare non potui,verũ ne cauſam quidẽ elicere immutatę volunta
tis.Tãetſi iactat ille quidẽ illud ſuũ arbitriũ,& ea q̃ iam tũ,cũ aderas,offen-
dere eius animũ intelligebam,tamen habet quiddam ꝓfecto,qđ magis in animo eius inſede
rit,qđ neq́ epiſtolæ tuæ,neq́ noſtra legatio,tam poteſt facile delere,q̃ tu præſens,nõ modo
Vultus fa. oratione,ſed tuo vultu illo familiari tolles:ſi modo tanti putabis id.qđ,ſi me audies,& ſi hu
manitati tuę cõſtare voles,certe putabis.Ac ne illud mirere,cum ego antea ſignificarem ti-
bi per literas,me ſperare illum in noſtra poteſtate fore,nunc eidem videar diffidere.Incredibi
le eſt,quãto mihi videatur illius voluntas obſtinatior,& in hac iracundia obfirmatior. Sed
hæc,aut ſanabunť cũ veneris,aut ei moleſta erũt,in vtro culpa erit.Qđ in epiſtola tua ſcri-
ptum erat,me iam arbitrari deſignatum eſſe,ſcito nihil tam exercitũ eſſe nunc Romę,q̃ can
didatos omnibus iniquitatibus,nec quando futura ſunt comitia ſciri.verum hæc audies de
Philadelpho.Tu velim quæ noſtræ Academiæ paraſti,q̃primum mittas:mirum q̃ illius loci
non modo vſus,ſed etiã cogitatio delectat.Libros vero tuos caue cuiq̃ tradas:nobis eos,quẽ
admodũ ſcribis,conſerua:ſummum me eorum ſtudium tenet,ſicut odiũ iam cæterarũ rerũ:
quas tu,incredibile eſt q̃ breui tẽpore,quanto deteriores offenſurus ſis,q̃ reliq̃ſti.Teueri Syl
lani lentũ ſane negotiũ,neq́ Cornelius ad te rẽ poſt eam rediit,opinor ad Cõſidiũ Anxium
Feliciũ cõfugiẽdũ eſt.Nam A.Cæcilium ꝓpinqui minore centeſimis nũmũ mouere non poſ
ſunt.Sed ad prima illa redeam:nihil ego illa impudẽti⁹,aſtuti⁹,letalius vidi. Libertũ mitto.
Prodromi. Tito mãdaui σκέψις,atq́ ἀναβολὼ,ſed neſcio an ταυτ μάτωρ ἡμῶρ.nã mihi Põpeiani ꝓdro-
mi nunciant aperte Pompeium acturum,Antonio ſuccedi oportere: eodemq́ tempore aget
prętor ad populum.Res eiuſmodi eſt,vt ego nec ꝓ bonoꝝ,nec ꝓ popularẽ exiſtimationẽ ho
neſte poſſim hominẽ defendere, nec mihi libeat,qđ vel maximum eſt,etenim accidit hoc,qđ
totum cuiuſmodi ſit,mando tibi,vt perſpicias.Libertũ ego habeo ſane nequã hoĩem,Hilarẽ
dico ratiocinatorẽ,& clientem tuum.De eo mihi Valerius interpres nũciat,Thyliuſq́ ſe au
diſſe ſcribit hęc,eſſe hominem cum Antonio.Antoniũ porro in cogendis pecuniis dictitare,
partẽ mihi q̃ri,& a me cuſtodẽ cõmunis quęſtus libertũ eſſe miſſum.nõ ſum mediocriter cõ
motus,neq́ tamẽ credidi,ſed certe aliquid ſermonis fuit:totum inueſtiga, cognoſce,ꝑſpice,
& nebulonẽ illũ,ſi quo pacto potes, ex iſtis locis amoue.Huius ſermonis Valerius auctor ẽ.
Cn.Plancum nominabat,mãdo tibi plane,totũ vt videas cuiuſmodi ſit.Põpeiũ nobis amiciſ-
P.Clodii in ſimum conſtat eſſe.Diuortium Mutiæ vehementer probať.P.Clodium Appii filium te cre-
ceſtus. do audiſſe cum veſte muliebri deprehenſum domi C.Cæſaris, cum ſacrificium pro popu-
Certe ſcio. lo fieret,eumq́ per manus ſeruulæ ſeruatũ,& eductum:rem eſſe inſigni infamia,quod te mo
Anagno- leſte ferre certe ſcio.Quod præterea ad te ſcribam,non habeo,& mehercule eram conturba
ſtes. tior.Nam puer feſtiuus Anagnoſtes noſter Soſitheus deceſſerat,meq́ plus, q̃ ſerui mors de
Decedere. bere videbať,commouerat.Tu velim ad nos ſæpe ſcribas:ſi rem nullam habebis,qđ in buccã
Qđ in buc venerit ſcribito.Vale.Calen.Ianua.M.Meſſala,& M.Piſone Coſſ.
cã venerit.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

ACcepi tuas treis iā epiſtolas: vnā a M.Cornelio,quā a tribꝰ ei tabernis(vt
opinor)dediſti:alterā,quā mihi Canuſinus tuꝰ hoſpes reddidit:tertiā quā
(vt ſcribis)anchoris ſolutis de phaſelo dediſti:q̄ fuerunt oēs rhetorū.pure
loquunt̃,cū humanitatis ſparſę ſale,tū inſignes amoris notis. Quibus epi-
ſtolis ſum equidem abs te laceſſitus ad ſcribēdū:ſed idcirco ſum tardior,ꝙ
non inuenio fidelem tabellariū.quotus em̄ quiſq; eſt,qui epiſtolā paulo gra
uiorem ferre poſſit,niſi eā ꝑ lectionē †releuarit? Accedit eo,ꝙ mihi nō eſt notū,vt quiſq; ī
Epirū proficiſcat̃.Ego enim te arbitror cęſis apud Amaltheā tuā victimis,ſtatim eſſe ad Si
cyonem oppugnādū profectū: neq; id ipſum tamē certū habeo,qn̄ ad Antonium proficiſca
re,aut quid in Epiro temporis ponas.Itaq; neq; Achaicis hominibus,neq; Epiroticis pau-
lo liberiores literas cōmittere audeo.Sūt aūt poſt diſceſſū a me tuū res dignę literis noſtris,
ſed nō cōmittēdę eiuſmodi periculo,vt interire,aut aperiri,aut intercipi poſſint. Primū igit̃
ſcito me nō eſſe rogatū ſentētiā,ꝓpoſitūq; eſſe nobis pacificatorem Allobrogū,idq; admur-
murāte ſenatu,neq; me inuito eſſe factū.Sū enim & ab obſeruando homine ꝑuerſo liber,&
ad dignitatem in rep.retinendam contra illius volūtatem ſolutus,& ille ſecūdus in dicēdo
locus habet auctoritatē pene principis,& voluntatē nō minus deuinctam beneficio Cōſulis.
Tertius eſt aūt Catulus.Quartus(ſi etiā hoc quęris)Hortenſiꝰ.Conſul aūt ipſe paruo aīo,
& prauo,tantum cauillator genere illo moroſo,qd̄ etiā ſine dicacitate ridetur,facie magis,
q̄ facetiis ridiculus,nihil agens cū rep.ſeiunctus ab optimatibꝰ,a quo nil ſperes boni reip.qa
non vult:nil metuas mali,quia nō audet.Eius aūt collega,& in me ꝑhonorificus,& partiū
ſtudioſus,ac defenſor bonarū.quinimmo inter ſe leuiter diſſident:ſed vereor ne hoc qd̄ in-
fectū eſt,ſerpat lōgius.Credo enim te audiſſe,cū apud Cęſarē pro populo fieret ſacrificium,
veniſſe eo muliebri indutū veſtitu virū,idq; ſacrificiū cū virgines inſtauraſſent,mentionem
a Q.Cornificio in ſenatu factā.is fuit prīceps,ne tu forte aliquē noſtrū putes. poſtea rem ex
S.C.ad virgines & pōtifices relatā,idq; ab iis nefas eſſe decretū,deinde ex S.C.Conſules ro-
gationē ꝓmulgaſſe. Vxori Cæſarem nūciū remiſiſſe.In hac cauſa Piſo amicitia P.Clodii du-
ctus operā dat,vt ea rogatio,quā ipſe fert,ex S.C.& de religione antiquet̃.Meſſala vehemen
ter adhuc agit ſeuere.boni viri ꝓcibꝰ Clodii remouent̃ a cauſa.operę comparant̃,noſmetipſi
qui Lycurgei a principio fuiſſemus,quotidie demitigamur.inſtat,& vrget Cato. Quid mul
ta?vereor ne hęc neglecta a bonis,defenſa ab improbis,magnorum reipub.maloꝝ cauſa ſit.
Tuus aūt ille amicus,ſcin quē dicam?de quo tu ad me ſcripſiſti,poſteaq̄ non auderet repre-
hēdere,laudare cœpiſſe,nos(vt oſtēdit)admodū diligit,amplectit̃,amat,apte laudat,occul-
te,ſed ita vt ꝑſpicuū ſit,inuidet.nil come,nil ſimplex,nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς honeſtum,ni
hil illuſtre,nihil forte,nihil liberū. Sed hoc ad ſe ſcribā alias ſubtiliꝰ.nā neq; adhuc mihi ſa
tis nota ſunt , & huic terrę filio neſcio cui committere epiſtolam tantis de rebus nō audeo.
Prouincias pretores nōdū ſortiti ſunt,res eodem eſt loci,quo reliquiſti.τοποθεσίαν quā poſtu
las Miſeni & Puteolorum includam orationi meæ,ad.IIII.No.Decēb.mēdoſe fuiſſe aīaduer
teram.Quę laudas ex orationibus(mihi crede)valde mihi placebāt,ſed non audebam antea
dicere.nunc vero,ꝙ a te ꝓbata ſunt,multo mihi ἀττικώτερα vident̃.In illam orationem Me
tellinā addidi quædam.liber tibi mittetur,quoniam te amor noſtri φιλορήτορα reddidit. No
ui tibi qdnā ſcribā?qd etiā? Meſſala Cōſul Anthronianā domū emit HS.CCCCXXXVII.
Quid id ad me inquies?tantū,ꝙ ea emptione,& nos bene emiſſe iudicati ſumus, & hoīes in
telligere cœperint,licere amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenī
re.Teueri Syllani lentum negotium eſt,ſed tamen eſt in ſpe.Tu iſta confice.a nobis liberiorē
epiſtolam expecta.Vale.VI.Calend.Decembris,M.Meſſala,& M.Piſone Coſſ.

†treuelarit. Clodii inceſtus. Vxori nunciū remiſit Cęſar. Antiquari. Lycurgei. Scin. Terrę filiꝰ. Eodē loci. Atticotera. Oratio Metellina.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

VEreor ne putidū ſit,ſcribere ad te,q̄ ſim occupatꝰ. ſed tñ ita diſtinebar,
vt vix huic tātulę epiſtolę tp̄s habuerim,atq; id ereptū ex ſūmis occupa
tionibꝰ.Prima Cōcio Pōpeii q̄lis fuiſſet,ſcripſi ad te antea,nō iucūda mi
ſeris,inanis īprobis,beatis nō grata,bonis nō grauis.Itaq; erigebat̃ tū Pi
ſonis Coſ.īpulſu leniſſimꝰ Tri.Ple.Fuſiꝰ in cōcionē ꝓduxit Pōpeiū.Res
agebat̃ in circo Flaminio, & erat ī eo ipo loco ipſo die nūdinarū πανήγυ
ρις.q̄ſiuit ex eo,placeret ne ei iudices a Pretore legi,quo cōſilio idē Pretor vteret̃.id aūt erat
de Clodiana religione ab ſenatu conſtitutum.Tū Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus eſt,

Putidum ſcribere. Panegyris.

Senatuſq; auctoritatem ſibi omnibus in rebus maximã uideri, ſemperq; viſam eſſe reſpõdit, & id multis verbis.Poſtea Meſſala Cõſul in Senatu de Põpeio quęſiuit, quid de religione,& de ꝓmulgata rogatione ſentiret.Locutꝰ ita eſt in Senatu, vt oĩa illiꝰ ordinis cõſulta γενικῶς laudaret:mihiq;,vt aſſedit,dixit ſe putare ſatis ab ſe etiã de iſtis rebus eſſe reſponſum. Craſſus poſteaq̃ vidit illum excepiſſe laudẽ ex eo ꝙ hi ſuſpicarẽtur homines ei cõſulatum meũ placere,ſurrexit,ornatiſſimeq; de meo cõſulatu locutus eſt,vt ita diceret,ſe ꝙ eſſet Senator, ꝙ ciuis,ꝙ liber,ꝙ viueret,mihi acceptum referre:quoties cõiugem, quoties domũ, quoties patriam videret,toties ſe beneficium meũ videre.Quid multa?totum hunc locum,quem in

Ariſtarchꝰ es.

Ariſtocratia ego varie meis orationibus,quarum tu Ariſtarchus es,ſoleo pingere de flamma,de ferro,(noſti illas ληκύθους)valde grauiter pertexuit.Proximꝰ Pompeio ſedebã:intellexi hominem moueri,vtrũ Craſſum inire eam gratiam,quam ipſe p̃termiſiſſet:an eſſe tãtas res noſtras,quę tam libẽti Senatu laudarẽtur,ab eo pręſertim,qui mihi laudẽ illam eo minꝰ deberet,ꝙ meis omnibꝰ literis in Põpeiana laude perſtrictꝰ eſſet. Hic dies me valde Craſſo adiunxit,& tamen ab illo aperte,tecte quicquid eſt datũ,libẽter accepi.Ego autem ipſe,Dii boni quomodo ἐνεπερασάμην nouo auditori Põpeio! ſi vnq̃ mihi ἐπιχειρήματα ſuppeditauerunt,illo tempore.Quid multa?clamores.etenim hęc erat ὑπόθεσις,de grauitate ordinis, de equeſtri concordia,de cõſenſione Italię,de immortuis reliquiis coniurationis,de vtilitate,de otio. noſti iam in hac materia ſonitus noſtros. tãti fuerũt,vt ego eo breuior ſim,ꝙ eos vſq; iſtinc exauditos putem.Romanæ aũt res ſic ſe habent,Senatus ἄρειος πάγος, nil cõnſtantius, nil ſeuerius,nil fortiꝰ.Nam cum dies veniſſet rogationis ex Senatuſconſulto ferendę, cõcurſabant barbatuli iuuenes,totus ille grex Catilinæ duce filiola Curionis,& populum vt antiquaret rogabãt.Piſo autẽ Cõſul,lator rogationis,idem erat diſſuaſor:operæ Clodianę ponteis occuparant,tabellę miniſtrabantur,ita vt nulli dareẽ,vti rogas.Hic tibi roſtra Cato aduolat,cõuitiũ Piſoni Cõſuli mirificũ facit.ſi id eſt cõuitiũ,vox plena grauitatis,plena auctoritatis,plena deniq; ſalutis.Accedit eodẽ etiam noſter Hortẽſius,multi p̃terea boni,inſignis vero opera Fauonii fuit.hoc cõcurſu optimatũ Comitia dimittunẽ.Senatus vocaẽ:cum decernereẽ frequẽti Senatu,cõtra pugnãte Piſone,ad pedes omniũ ſigillatim accedẽte Clodio, vt Cõſules populũ cohortarenẽ ad rogationẽ accipiẽdã,hoĩes ad.XV.Curioni nullũ Senatuſcõſultũ faciẽti,aſſenſerũt facile.ex altera parte CCCC.affuerũt.acta res eſt.Fuſiꝰ tert.Cõſul ceſſit.Clodius cõciones miſeras habebat,in quibus Lucullũ,Hortẽſiũ,Caiũ Piſonem,Meſſalã Cõſulẽ cõtumelioſe lędebat,me tãtũ cõperiſſe oĩa criminabaẽ. Senatus & de prouinciis Prætorũ,& de legationibus,& de cęteris rebꝰ decernebat,vt ante,q̃ rogatio lata eẽt,ne quid agereẽ.Habes res Romanas:ſed tñ etiam illud qđ ego non ſperaram,audi.Meſſala Cõſul eſt egregius,fortis,cõſtãs,diligẽs,noſtri laudator,imitator,amator.Ille alter vno vitio minꝰ vitioſus,ꝙ iners,ꝙ ſomni plenus,ꝙ imperitꝰ,ꝙ ἀπρακτότατος,ſed volũtate,ita κακέκτης, vt Põpeium poſt illã Cõcionẽ,qua ab eo Senatus laudatꝰ eſt,odiſſe cœperit.itaq; mirũ in modum omneis a ſe bonos alienauit.neq; id magis amicitia adductus Clodii fecit,q̃ ſtudio perditarũ rerũ,atq; partiũ.ſed habet ſui ſimilẽ ĩ magiſtratibꝰ,p̃ter Fuſiũ,neminẽ.Bonis vtimur Tr. ple.Cornuto vero Pſeudocatone.Quid q̃ris?nũ ad priuata redeã? τεῦκρος ꝓmiſſa patrauit. tu mandata effice,q̃ recepiſti.Q.Frater,qui Arguitelani ædificii reliquũ dodrantẽ emit HS. DCCXXX.Tuſculanum venditat,vt ſi poſſit,emat Pacilianam domũ.Cum Luceio in gratiam redi,videro hominem,valde petitur,renouabo operam.Tu quid agas, vbi ſis,cuiuſmodi iſtæ res ſint,fac me q̃diligentiſſime certiorem.Idibus Feb. Vale.

Tibi Roſtra aduolat.

Pſeudocato.

Quid quęris?

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

ASiam Quinto ſuauiſſimo fratri obtigiſſe audiſti.Non enim dubito,quin celerius tibi hæc rumor,q̃ vllius noſtrum literæ nunciarint. Nunc,quoniam & laudis auidiſſimi ſemper fuimus,& præter cęteros φιλέλληνες & ſumꝰ,& habemur,& multorum odia,atq; inimicitias reipub.cauſa ſuſcepimus, πού τοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο.curaq; & effice,vt ab omnibus & laudemur,& amemur.His de rebus plura ad te in ea epiſtola ſcribam,quam ipſi Quinto dabo.Tu velim me certiorem facias,quid de meis mandatis egeris:atq; etiam, quid de tuo negotio.Nam,vt Brunduſio profectus es,nullæ mihi abs te ſunt redditæ literę.Valde aueo ſcire quid agas.Idibus Martiis. Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.D.

QVęris ex me,qd accíderít de iudício,qđ tã pter opinionẽ omnium factũ ſit:
& ſimul vis ſcire,quomodo ego minus,q̃ ſoleã,pliatus ſim. ego reſpõdebo
tibi ὕστερον πρότερον ὁμηρικῶς. Ego.n.q̃diu Senatus auctoritas mihi defen-
dẽda fuit,ſic acriter,& vehemẽter pliatus ſum,vt clamor,cõcurſuſq; maxi-
ma cũ mea laude fierẽt.ꝙ ſi tibi vnq̃ ſum viſus in rep.fortis,certe me in il
la cauſa admiratus eſſes.Cũ em̃ ille ad cõciones cõfugiſſet,in hiſq; meo no
mine ad inuidiã vteret,Dii immortales,quas ego pugnas,& quãtas ſtrages edidi?Quos im
petus in Piſonẽ,in Curionẽ,in totã illã manũ feci? Quomodo ſum inſectatꝰ leuitatẽ ſenum,
libidinẽ iuuẽtutis?Sępe,ita me dii iuuẽt,te nõ ſolũ auctorẽ cõſiliorũ meorũ,verũ etiã ſpecta-
torẽ pugnarũ mirificarũ deſideraui.Poſtea vero q̃ Hortẽſius excogitauit,vt legẽ de religio
ne Fuſius Tri.ple.ferret,in qua nihil aliud a cõſulari rogatione differebat,niſi iudicũ genꝰ,
in eo aũt erãt omnia,pugnauitq;,vt id ita fieret,ꝙ & ſibi,& aliis perſuaſerat,nullis illũ iudi
cibꝰ effugere poſſe,cõtraxi vela perſpiciẽs iopiã iudicũ,neq; dixi quicq̃ p teſtimonio, niſi qđ   Contraxi
erat ita notũ,atq; teſtatũ,vt non poſſem pręterire.Itaq; ſi cauſam quęris abſolutionis,vt iam   vela.
πρὸς τὸ πρότερον reuertar,egeſtas iudicũ fuit,& turpitudo.Id aũt vt accideret,cõmiſſum eſt   Clodii ab-
Hortenſii conſilio,qui dum veritus eſt ne Fuſius ei legi intercederet,quæ ex Senatuſcõſul-   ſolutio.
to ferebat,non vidit illud,ſatius eſſe,illũ in infamię relinqui ſordibꝰ,q̃ infirmo iudicio com
mitti:ſed ductus odio properauit rem deducere in iudicium,cum illũ plũbeo gladio iugula   Plumbeus
tũiri tñ diceret.Sed iudiciũ ſi quęris quale fuerit,incredibili exitu:ſicuti nunc ex euentu ab   gladius.
aliis,a me tamen ex ipſo initio cõſiliũ Hortẽſii reprehendebat.Nã vt reiectio facta eſt clamo
ribus maximis,cũ accuſator,tanq̃ cẽſor bonus,hoĩes neq̃ſſimos reiiceret,reus,tanq̃ clemens
laniſta, frugaliſſimũ quẽq; ſecerneret:vt primũ iudices cõſederũt,valde diffidere boni cœpe
rũt.Nõ em̃ vnq̃ turpior in ludo talario cõſeſſus fuit,maculoſi Senatores,nudi eqtes,Tribu-   Ludus tala
ni nõ tã ęrarii,q̃ vt appellant ęrati:pauci tñ boni inerãt,quos reiectione fugare ille nõ potue   rius.
rat,qui mœſti inter ſui diſſimileis,& mœrẽtes ſedebãt, & cõtagione turpitudinis vehemen   Sena.mac.
ter pmouebant.Hic,vt quęq; res ad cõſiliũ primis petitiõibꝰ referebat, incredibilis erat ſeue   Tribuni ę-
ritas nulla varietate ſententiarũ:nihil impetrarat reus,plus accuſatori dabat, q̃ poſtulabat,   rarii ęrati.
triumphabat.Quid quęris?Hortẽſius ſe vidiſſe tãtũ.nemo erat qui illum reum,ac non mil-
lies cõdemnatũ arbitraret.Me vero teſte pducto,credo te ex acclamatione Clodii aduocato
rum audiſſe,quę conſurrectio iudicum facta ſit,vt me circũſteterint,vt aperte iugula ſua p   Conſurre-
meo capite P.Clodio oſtentarint.quæ mihi res multo honorificentior viſa eſt,q̃ aut illa cũ   ctio iudicũ
iurare tui ciues Xenocratẽ teſtimoniũ dicentẽ phibuerũt,aut cũ tabulas Metelli Numidi-   Iugula.
ci,cũ hę(vt mos eſt)circũferrentur,noſtri iudices aſpicere noluerunt. multo hæc inquã no   Xenocra-
ſtra res maior,idq; iudicũ vocibus.Cum ego ſic ab his vt ſalus patrię defenderer,fractꝰ reꝰ,   tes iurare
& vna patroni omnes cõciderũt.Ad me autẽ eadẽ frequentia poſtridie cõuenit,qua cũ ablẽs   vetitus.
conſulatu ſum domũ reductꝰ.Clamare pręclari Ariopagitæ ſe non eſſe vẽturos,niſi pręſidio   Ariopagitę
conſtituto:refertur ad cõſiliũ,vna ſola ſententia pręſidiũ non deſiderauit.defertur res ad Se   ironi.
natum,grauiſſime,ornatiſſimeq; decernitur.laudantur Iudices.datur negotium magiſtrati
bus.reſponſurum hominem nemo arbitrabatur.ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι.Noſti Caluum ex Na   Caluus.
neianis illum laudatorem meum,de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram.Bi
duo per vnum ſeruum,& eum ex ludo gladiatorio,confecit totum negotium:accerſiuit ad
ſe,promiſit,intercеſſit,dedit.Iam vero o Dii boni rem perditam:etiam noctes certarum mu   Iudices cor
lierum,atq; adoleſcentulorum nobilium introductiones nonnullis iudicibꝰ pro mercedis cu   rupti.
mulo fuerũt.Ita ſummo diſceſſu bonorum,pleno foro ſeruoꝝ.XX.Iudices ita fortes tamen   Iudices for
fuerũt,vt ſummo propoſito periculo,vel perire maluerint,q̃ perdere omnia.XXXI.fuerũt,   tes.
quos fames magis,q̃ fama commouerit.Quoꝝ Catulus cũ vidiſſet quẽdã,quid vos(inqt)p̃   Catuli di-
ſidiũ a nobis poſtulabitis?an,ne nũmi vobis eriperent,timebatis?Habes,vt breuiſſime potui,   ctum.
genus iudicii,& cauſam abſolutionis.Quæris deinceps,qui nũc ſit ſtatꝰ Reipu.& qui meus.   Clodii ab-
Reip.ſtatum illum,quẽ tu meo cõſilio,ego diuino,cõfirmatũ putabã,qui bonorũ omniũ cõ   ſolutio.
iunctione,& auctoritate conſulatꝰ mei fixus,& fundatꝰ videbat,niſi quis nos deus reſpexe-   Reip.ſtatꝰ.
rit,elapſum ſcito eſſe de manibꝰ vno hoc iudicio:ſi iudicium eſt triginta homines populi
Ro.leuiſſimos,ac neq̃ſſimos nũmulis acceptis,ius,& fas omne delere,& qđ oẽs nõ modo ho
mines,verũ etiã pecudes factũ eſſe ſciebãt,id Caluum,& Plãcũ,& Spongiã,& cæteras huiuſ
modi quiſquilias ſtatuere nunq̃ eſſe factũ.Sed tñ,vt te de Rep.conſoler,non ita vt ſperarãt   Quiſq̃liæ.

mali,tãto impoſito Reip.vulnere,alacris exultat improbitas in victoria.Nã plane ita puta-
uerũt,cũ religio,cũ pudicitia,cũ iudiciorũ fides,cũ Senatus auctoritas concidiſſent,fore,vt
Nequitia victrix.
aperte victrix neqtia,ac libido pœnas ab optimo quoq; peteret ſui doloris,quem improbiſſi-
mo cuiq; incuſſerat ſeueritas cõſulat⁹ mei.Idẽ ego ille(nõ em̃ mihi videor inſolenter gloria
Cice.conſulatus.
ri,cũ de me apud te loquor in ea p̃ſertim epiſtola,quã nolo aliis legi)idẽ inquã ego recrea-
ui afflictos aĩos bonorũ,vnũquẽq; cõfirmãs,& excitãs:in ſectandis vero,exagitandiſq; nũma
Nũmarii iudices.
riis iudicibus,omnem omnibus ſtudioſis,ac fautorib⁹ illius victoriæ παῤῥησίαν eripui.Piſo
nẽ Cõſulẽ,nulla in re conſiſtere vnq̃ ſum paſſus:deſponſam homini iam Syriam ademi:Sena
tum ad priſtinam ſuã ſeueritatem reuocaui,atq; abiectum excitaui.Clodium p̃ſentem fre
gi in Senatu cũ oratione perpetua pleniſſima grauitatis,tũ altercatione eiuſmodi,ex qua li-
cet pauca deguſtes.nam cętera nõ poſſunt habere eãdẽ,neq; vim,neq; venuſtatẽ remoto illo
ſtudio cõtentionis,quẽ ἀγῶνα vos appellatis.Nã,vt Idibus Maiis in Senatũ cõuenim⁹,roga-
tus ego ſentẽtiã,multa dixi de ſumma reip.atq; ille locus induct⁹ eſt a me diuinitus, ne vna
plaga accepta Patres cõſcripti cõciderẽt,ne deficerẽt:vulnus eſſe eiuſmodi, ꝙ mihi, neq; diſ
ſimulãdũ,neq; ptimeſcẽdũ videreť,ne aut ignorãdo ſtultiſſimi iudicaremur.Bis abſolutũ eẽ
Lentulũ,bis Catilinã,hũc tertiũ iã eſſe a iudicib⁹ in rẽpu.immiſſum.Erras Clodi,nõ te iudi-
ces vrbi,ſed carceri reſeruarũt:neq; retinere in ciuitate,ſed exilio priuare voluerũt.Quãob
rẽ Patres cõſcripti erigite aĩos,retinete veſtrã dignitatẽ,manet illa in rep.bonorũ cõſenſio,
dolor acceſſit bonis viris,virt⁹ nõ eſt imminuta,nihil eſt damni factũ noui:ſed q̃d erat,inuẽ
tũ eſt in vnius hoĩs pditi iudicio:plures ſimiles reperti ſunt.Sed qd ago?pene orationẽ in epi
Pulchellus puer.
ſtolã incluſi.Redeo ad altercationẽ,ſurgit pulchellus puer, obiicit mihi me ad Baias fuiſſe.
Arpinati quid cum aquis calidis?
Falſũ,ſed tñ qd huic ſimile eſt inquã?quaſi in operto dicas fuiſſe.Quid,inquit,homini Arpi
nati cũ aquis calidis?Narra ĩquã Patrono tuo,qui Arpinateis aquas cõcupiuit.noſti em̃ ma
rinas.Quouſq;,inqt, hũc Regem ferem⁹?Regem appellas inquã,cũ Rex tui mẽtionẽ nullã fe
cerit?ille aũt Regis hęreditatẽ ſpe deuorarat.Domũ inqt emiſti. Putas inquã dicere iudices
Spe deuorare.
emiſti?Iuranti,inquit,tibi nõ crediderũt.Immo vero inquã.XX.iudices crediderũt.XXXI.
quoniam ante nũmos acceperũt,tibi vero nil crediderũt.Magnis clamoribus afflictus conti-
cuit,& concidit.Noſter autem ſtatus eſt hic:apud bonos iidem ſumus,quos reliquiſti:apud
Sordẽ Vrbis.
ſordẽ Vrbis,& fecem,multo meli⁹ q̃ reliquiſti.Nam & illud nobis nõ obeſt, videri noſtrum
teſtimoniũ non valuiſſe. miſſus eſt ſanguis inuidiæ ſine dolore,atq; etiã hoc magis,ꝙ omes
illi fautores illi⁹ flagitii rem manifeſtam illam redemptã eſſe a iudicib⁹ cõfitentur. Accedit
Concionalis hirudo ærarii.
illud,ꝙ illa concionalis hirudo ęrarii,miſera,& ieiuna plebecula,me ab hoc Magno vnice di
ligi putat:& Hercule multa,& iucũda conſuetudine coniuncti inter nos ſum⁹ vſq; eo,vt no
Barbatuli iuuenes.
ſtri iſti Comeſatores coniurationis barbatuli iuuenes illum in ſermonibus Cn.Ciceronem
appellent.Itaq; & ludentes gladiatorib⁹ mirandas ἐπισημασίας ſine vlla paſtoritia fiſtula au
Fiſtula paſtoritia.
ferebamus. Nũc eſt expectatio Comitioꝶ,in qua omnibus inuitis trudit noſter Magnus Au
li filiũ:atq; in eo,neq; auctoritate,neq; gratia pugnat,ſed quibus Philippus , omnia Caſtella
Philipp. de expugnandis caſtellis
expugnari poſſe dicebat,in quæ modo aſellus onuſtus auro poſſet aſcendere. Conſul autem
ille deterioris hiſtrionis ſimilis ſuſcepiſſe negotium dicitur,& domi diuiſores habere,quod
ego non credo:ſed S.C.duo iam facta ſunt odioſa,ꝙ in Cõſulem facta putanť,Catone,& Do
mitio poſtulãte.vnũ,vt apud magiſtratus inquiri liceret:alterũ cuiuſmodi diuiſores habe-
Lurco.
rent aduerſus rempu.Lurco autẽ Tri.ple.qui magiſtratũ ſimul cũ lege Aelia iniit,ſolut⁹ eſt
Lex de ambitu.
& Aelia,& Fuſia,vt legẽ de ambitu ferret,quã ille bono auſpicio claud⁹ homo pmulgauit.
Ita Comitia in.VI.Cal.Sextil.dilata ſunt.Noui eſt in lege hoc,vt q nũmos in tribu pnũcia-
uerit,ſi nõ dederit,ĩpune ſit:ſin dederit,vt quoad viuat ſingl'is tribub⁹ HS.CCCCXXXV.
debeat.Dixi hãc legẽ.P.Clodiũ iam antea ſeruaſſe:pronũciare em̃ ſolitũ eſſe,& nõ dare. Sed
heus tu,vides ne cõſulatũ illũ noſtrũ,quẽ Curio antea ἀποθέωσιν vocabat,ſi hic factus erit,Fa
bã nũmũ futurũ?Quare vt opinor,φιλοσοφητέον,id q̃d tu facis:& iſtos cõſulatus,nonne ἐλα
φητέον?Q̃d ad me ſcribis,te in Aſiam ſtatuiſſe non ire,equidem mallẽ vt ires,ac vereor,ne qd
in iſta re minus commode fiat:ſed tamẽ nõ poſſum reprehẽdere conſiliũ tuũ,preſertim cum
egomet in prouinciam non ſim profectus.Epigrammatis tuis quæ in Amaltheo poſuiſti,cõ
tenti erim⁹,p̃ſertim cũ & Chilius nos reliquerit,& Archias nil de me ſcripſerit:ac vereor,ne
Lucullus,qm̃ gręcum Poema cõdidit,nũc ad Cęcilianam fabulam ſpectet. Antonio,tuo no-
mine gratias egi,eamq; epiſtolã Manlio dedi. Ad te ideo antea rarius ſcripſi,ꝙ nõ habebam

idoneum,cui darē , nec ſatis ſciebā quid darē.Te valde vindicaui.Cincius ſi qd ad me tui ne
gotii detulerit,ſuſcipiam.ſed nūc magis in ſuo eſt occupatus,in quo ego ei nō deſum.Tu,ſi
vno in loco es futurus,crebras a nobis literas expecta.Aſt plures etiā ipſe mittito.Velim ad Aſt.
me ſcribas cuiuſmodi ſit ἀμαλθεῖον tuū,quo ornatu,qua ὑποθεσία:& quę poemata,quaſq; hi
ſtorias de ἀμαλθεία habes,ad me mittas.libet mihi facere in Arpinati.Ego tibi aliquid de
meis ſcriptis mittam: nihil erat abſoluti.Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

MAgna mihi varietas volūtatis,& diſſimilitudo opinionis,& iudicii Q.Fra
tris mei demōſtrata eſt ex literis tuis,in qbus ad me epiſtolarū illius exem
pla miſiſti. Qua ex re,& moleſtia ſum tāta affectus,quātā mihi meus amor
ſummus erga vtrūq; veſtrū afferre debuit:& admiratione, quidnā accidiſ
ſet,qd afferret Q.Fratri meo aut offenſionē tā grauē,aut cōmutationē tā
tā volūtatis. Atq; illud a me iā itelligebaſ,qd te quoq; ipm diſcedētē a no
bis ſuſpicari videbā,ſubeſſe neſcio qd opinionis incōmodę,ſauciūq; ei⁹ ani
mum,& inſediſſe quaſdā odioſas ſuſpitiones.qbus ego mederi cum cuperē,& antea ſępe , &
vehemētius etiā poſt ſortitionē Prouincię,nec tantū intelligebā ei eſſe offenſionis , quantū
literę tuę declararāt,nec tantū ꝓficiebā,quantum volebā.Sed tamē hoc me ipſe conſolabar,
ꝙ non dubitabā,quin te ille aut Dyrrhachii,aut in iſtis locis vſpiam viſurus eſſet.qd cū ac
cidiſſet,confidebā,ac mihi ꝑſuaſerā fore,vt omnia placarenſ inter vos,nō modo ſermone,
ac diſputatione,ſed cōſpectu ipſo,cōgreſſuq; veſtro.Nā quāta ſit in Q.Fratre meo cōmitas,
quāta iucunditas,q̃ mollis animus & ad accipiēdā,& ad deponendā offenſionē,nihil attinet
me ad te,qui ea noſti,ſcribere.Sed accidit perincōmode,ꝙ eum nuſq̃ vidiſti.Valuit em̄ plus
qd erat illi nonnullorū artificiis inculcatū,q̃ aut officium,aut neceſſitudo,aut amor veſter
ille priſtinus,qui plurimū valere debuit . Atq; huiuſmodi incōmodi culpa vbi reſideat,faci
lius poſſum exiſtimare,q̃ ſcribere.Vereor em̄,ne,dum defendam meos,nō parcā tuis.Nā ſic
intellego,vt nil a domeſticis vulneris factū ſit.illud qdē qd erat,eos certe ſanare potuiſſe.Sed
huiuſce rei vitiū totius, qd aliquāto etiā latius patet q̃ videtur,p̄ſenti tibi cōmodius expo
nam.De his literis,quas ad te Theſſalonicam miſit,& de ſermonibus,quos ab illo & Romę
apud amicos tuos,& in itinere habitos putas,& quid tantū cauſę ſit,ignoro, ſed omnis in
tua poſita eſt humanitate mihi ſpes huius leuādę moleſtię.Nā ſi ita eſſe ſtatueris,& irritabi
les animos eſſe optimorū ſępe hominū,& eoſdē placabiles:& eſſe hāc agilitatē,vt ita dicam,
mollitieq; naturę plerūq; bonitati:& id qd caput eſt,nobis inter nos noſtra,ſiue incōmoda,
ſiue vitia,ſiue iniurias eſſe tolerādas:facile hęc queādmodū ſpero mitigabunſ.Qd ego,vt fa
cias,te rogo.nā ad me,qui te vnice diligo,maxime ꝑtinet neminē eſſe meorū qui aut te nō
amet,aut abs te nō ametur.Illa pars epiſtolę tuę minime fuit neceſſaria,in qua exponis,quas
facultates,aut ꝓuincialiū,aut vrbanorū cōmodorū,& aliis tēporibus,& me ipſo Cōſule præ
termiſeris.Mihi em̄ ꝑſpecta eſt,& integritas,& magnitudo animi tui:neq; ego inter me, at Ciceronis
q; te quicq̃ intereſſe vnq̃ duxi pręter voluntatē inſtitutę vitę:ꝙ me ambitio q̄dā ad honorē Atticiq;
ſtudiū,te autē alia minime reprehēdēda ratio ad honeſtū otiū duxit.Vera qdē laude ꝓbita ſtudiorum
tis,diligētię,religionis,neq; me tibi,neq; queq̃ antepono:amoris vero erga me,cū a fraterno differentia
amore,domeſticoq; diſceſſi,tibi primas defero.Vidi em̄,vidi,penituſq; p̄ſpexi in meis variis
tēporibus,& ſollicitudines,ac lętitias tuas.Fuit em̄ mihi ſępe,& laudis noſtrę gratulatio tua
iucūda,& timoris cōſolatio grata.Quin mihi nūc te abſente nō ſolū cōſiliū,quo tu excellis,
ſed etiam ſermonis communicatio,q̃ mihi ſuauiſſima tecū ſolet eſſe,maxime deeſt. Quid di
cam in publica re?quo in genere mihi†negligenti eſſe nō licet:an in forēſi labore,quē antea †negligētē
ꝓpter ambitionē ſuſtinebā,nūc vt dignitatē tueri gratia poſſim?an in ipſis domeſticis nego
tiis,in qbus ego tū antea,tū vero poſt diſceſſum fratris,te,ſermoneſq; noſtros deſidero?Po
ſtremo nō labor meus,nō requies,nō negotiū,nō etiā otiū,nō forēſes res,nō domeſticę, non
priuatę carere diutius tuo ſuauiſſimo,atq; amātiſſimo cōſilio,ac ſermone poſſunt.Atq; ha
rum rerū cōmemorationē verecūdia ſępe impediuit vtriuſq; noſtrū:nūc autē ea fuit neceſſa
ria ꝓpter eā partē epiſtolę tuę,ꝑ quā te,ac mores tuos mihi purgatos,ac ꝓbatos eſſe volui
ſti.Atq; in iſta incōmodatione alienati illius animi,& offenſi,illud ineſt tn̄ cōmodi,ꝙ & mihi
& cęteris amicis tuis nota fuit,& abs te aliquādo teſtificata tua volūtas omittēdę ꝓuinciæ:

vt ꝙ vna nõ eſtis, nõ diſſenſione ac diſſidio veſtro,ſed volũtate,ac iudicio tuo factũ eſſe vi
deatur.Quare & illa q̃ violata,expiabunt̃,& hęc noſtra,q̃ ſunt ſanctiſſime cõſeruata,ſuã reli
gionem obtinebũt.Nos hic in Repu.infirma,miſera,cõmutabiliq; verſamur.Credo enim te
audiſſe noſtros Equites ꝑne a Senatu eſſe diſiũctos:q primũ illud valde grauiter tulerũt,ꝓ
mulgatũ ex Senatuſcõſulto fuiſſe,vt de iis,q ob iudicãdũ ꝑcuniã accepiſſent,q̃reret̃. qua in
re decernẽda,cũ ego caſu nõ affuiſſem,ſenſiſſemq; id equeſtrẽ ordinẽ ferre moleſte,neq; aꝑ
te dicere,obiurgaui Senatũ,vt mihi viſus ſum,ſumma cũ auctoritate,& in cauſa nõ verecũ
da,admodũ grauis,& copioſus fui . Ecce alię delitię equitũ vix ferẽdę,quas ego nõ ſolũ tuli
ſed etiã ornaui.Aſiani,q de Cẽſoribꝰ cõduxerunt,q̃ſti ſunt in Senatu,ſe cupiditate ꝓlapſos
Induci. nimiũ magno cõduxiſſe:vt induceret̃ locatio,poſtulauerũt.Ego princeps in adiutoribꝰ,atq;
adeo ſecũdus.nã,vt illi auderẽt hoc poſtulare,Craſſus eos impulit.Inuidioſa res,turpis po-
ſtulatio,& cõfeſſio temeritatis:ſummũ erat piculũ,ne ſi nihil impetraſſent,plane alienarent̃
a Senatu.Huic quoq; rei ſubuẽtũ eſt maxime a nobis,pfectũq;,vt frequẽtiſſimo Senatu,& li-
bẽtiſſimo vterent̃,multaq; a me de ordinũ dignitate,& cõcordia dicta ſunt Calen.Decẽb.&
poſtridie:neq; adhuc res cõfecta eſt,ſed volũtas Senatus pſpecta.Vnus eñ cõtradixerat Me
Heros ille tellus Cõſul deſignatus,q erat dicturus,ad quẽ ꝓpter diei breuitatẽ puẽtũ nõ eſt. Heros ille
nr̃ Cato. noſter Cato.Sic ego cõſeruãs rationẽ inſtitutionẽq; noſtrã,tueor vt poſſum illã a me cõglu
tinatã cõcordiã.Sed tamẽ,quoniã iſta ſunt tã firma,munit̃ q̃dã nobis ad retinẽdas opes no-
ſtras tuta,vt ſpero,via,quã tibi literis ſatis explicare nõ poſſum,ſignificatione parua oſtẽdã
tamẽ.Vtor Põpeio familiariſſime.video qd dicas,cauebo q̃ ſunt cauẽda,ac ſcribã alias ad te
de meis cõſiliis capeſſendę reip.plura.Luceiũ ſcito cõſulatũ habere in aĩo ſtatim petere. Duo
eñ ſoli dicunt̃ petituri.Cęſar cũ eo coire ꝑ Arriũ cogitat,& Bibulus cũ hoc ſe putat ꝑ C.
Piſonẽ poſſe cõiũgi.Rides?Nõ ſunt hęc ridicula,mihi crede.Quid aliud ſcribã ad te?qd?mul
ta ſunt,ſed ſi in aliud tẽpus te expectare velim cures vt ſciã.iã illud moleſte rogo qđ maxĩe
cupio,vt q̃primum venias.Nonis Decembribus.Vale.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

NIhil mihi nũc ſcito tã deeſſe,q̃ hominẽ eũ , qcũ oĩa q̃ me cura aliqua affi-
ciũt, vna cõmunicẽ,q me amet,q ſapiat, qcũ loquar,nihil fingã,nihil diſſi-
mulẽ,nihil obtegã.Abeſt eñ Frater ἀφελέστατος, & amantiſſimus Metellus,
nõ homo,ſed littus atq; aer,& ſolitudo mera.Tu aũt,q ſępiſſime curam,&
angorẽ animi mei ſermone,& cõſilio leuaſti tuo,q mihi,& in publica re ſo-
cius,& in priuatis oĩbus cõſcius,& oĩm meorũ ſermonũ,& cõſiliorũ parti-
ceps eſſe ſoles, vbinã es?Ita ſum deſtitutus,vt tãtũ requietis habeã,quãtũ cũ vxore,& filio-
la,& mellito Cicerone cõſumit̃.Nã illę ambitioſę noſtræ, fucoſæq; amicitię ſunt in quodam
ſplendore forẽſi,fructũ domeſticũ nõ habẽt.Itaq;,cũ bene cõpleta domus eſt tẽpore matuti-
no,cũ ad forũ ſtipati gregibꝰ amicorũ deſcẽdimꝰ,repꝑire ex magna turba neminẽ poſſumꝰ,
quocũ aut iocari libere,aut ſuſpirare familiariter poſſimꝰ.quare te expectamꝰ,te deſideramꝰ,
te iã etiã accerſimꝰ.Multa ſunt eñ,q̃ me ſollicitãt,angũtq;,q̃ mihi videor aureis nactꝰ tuas,
vniꝰ ambulationis ſermone exhaurire poſſe.Ac domeſticarũ qdẽ ſollicitudinũ aculeos oẽs,
& ſcrupulos occultabo,neq; ego huic ep̃lę,atq; ignoto tabellario cõmittã: atq; hi(nolo eñ
te ꝑmoueri)nõ ſunt ꝑmoleſti,ſed tñ inſidẽt,& vrgẽt,& nullius amãtis cõſilio, aut ſermone
reqeſcũt.In rep.vero,q̃q̃ aĩus eſt p̃ſens,tñ volũtas etiã,atq; etiã ipſa medicinã efficit.Nã , vt
ea breuiter,q̃ poſt tuũ diſceſſum acta ſunt,colligã,iã exclames neceſſe eſt,res Romanas diu-
tius ſtare nõ poſſe.Eteñ poſt ꝓfectionẽ tuã primꝰ(vt opinor)introitꝰ fuit in cauſam fabulę
Clodianę:in qua ego nactꝰ,vt mihi videbar,locũ reſecãdę libidinis,& coercẽdę iuuẽtutis,ve
hemẽs fui,& oẽis ꝓfudi vires aĩ,atq; ingenii mei,nõ odio adductꝰ alicuiꝰ,ſed ſpe nõ corrigẽ
dę,ſed ſanãdę ciuitatis.afflicta reſpu.eſt empto,cõſtupratoq; iudicio. Vide q̃ ſint poſtea cõ
ſecuta.Cõſul eſt impoſitꝰ is nobis,quẽ nemo p̃ter nos philoſophos aſpicere ſine ſuſpirio poſ
ſet.quãtũ hoc vulnꝰ,facto ſenatuſcõſulto de ambitu,de iudiciis nulla lex ꝑlata,exagitatꝰ Se
natꝰ,alienati eqtes Romani,qđ erat qdẽ ob rẽ iudicãdã.ſic ille annꝰ duo firmamẽta reip.ꝑ me
vnũ cõſtituta euertit.Nã,& Senatꝰ auctoritatẽ abiecit,& ordinũ cõcordiã diſiũxit.Inſtat hic
nũc ille annꝰ egregiꝰ.eiꝰ initiũ eiuſmõi fuit,vt anniuerſaria ſacra iuuẽtuti nõ cõmitterent̃.
Nã M.Luculli vxorẽ Mẽmiꝰ ſuis ſacris vitiauit.Menelaus ęgre id paſſꝰ diuortiũ fecit.q̃q̃ ille
Paris nr̃. paſtor Idęꝰ Menelaũ ſolũ cõtẽpſerat: hic nr̃ Paris tã Menelaũ,q̃ Agamẽnonẽ liberũ nõ puta-

uit.Eſt autẽ C.Herẽnius qdem Tr.Pl.quem tu fortaſſe ne noſti quidẽ,tametſi poteris noſſes
Tribulis eñ tuus eſt,& Sextus pater eius nũmos vobis diuidere ſolebat.Is ad plebẽ Publiũ
Clodium traducit,idemq; refert,vt vniuerſus populus in cãpo Martio ſuffragiũ de re Clo
dii ferat.Hunc ego accepi in Senatu,vt ſoleo:ſed nihil eſt illo homine lentius. Metellus eſt
Cõſul egregius,& nos amat:ſed imminuit auctoritatẽ ſuã,ꝙ habere dicit cauſam ꝓmulga
tam.illud idẽ de Clodio auet.O Dii immortales,q̃ ignauus,ac ſine animo miles:q̃ dignꝰ,qui
Palicano,ſicut facit,os ad male audiẽdũ quotidie ꝑbeat.Agraria aũt ꝓmulgata eſt a Flauio
ſane leuis,eadẽ fere q̃ fuit Plotia.Sed interea πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδ᾽ ὄναρ qſq̃ inueniri poteſt.q po
terat familiaris nr̃(ſic eſt eñ.volo te hoc ſcire)Põpeius tegulã illã pictã ſilẽtio tueť ſuã.Craſ
ſus verbũ nullũ cõtra gratiã.cęteros iã noſti:q ita ſunt ſtulti,vt amiſſa rep.piſcinas ſuas fo
re ſaluas ſperare videanť.Vnus eſt,q curet cõſtãtia magis,& integritate,q̃(vt mihi videť)
conſilio aut ingenio Cato:qui miſeros Publicanos,quos habuit amãtiſſimos ſui,tertiũ iam
menſem vexat,neq; iis a Senatu reſpõſum dari patitur.Ita nos cogimur reliquis de rebus ni
hil decernere ante q̃ publicanis reſpõſum ſit.Quare etiã legationes reiectũ iri puto.Nũc ni
des,qbus fluctibus iactemur,etſi ex iis q̃ ſcripſimus,tãta etiã a me nõ ſcripta ꝑſpicis.Reui
ſe nos aliquando:& q̃q̃ ſunt hęc fugienda,quo te voco,tamen fac,vt amorem noſtrum tan-
ti æſtimes,vt eo vel cum his moleſtiis ꝑuenire velis.Nam,ne abſens cẽſeare, curabo edicẽ
dum,& proponendum locis omnibus.ſub luſtrum autem cenſeri, germani negotiatoris eſt.
Quare cura,vt te q̃primum videamus.Vale.XI.Calend.Febru.Quinto Metello,& L. Afra-
nio Coſſ.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

NOn modo ſi mihi tantum eſſet otii,quantum eſt tibi,verum etiam,ſi tã bre
ueis epiſtolas velim mittere,qđ tu ſoles facere,te ſuperarẽ,& in ſcripto mul
to eſſem crebrior,q̃ tu.Sed ad ſummas,atq; incredibileis occupationes me
as accedit,ꝙ nullam a me epiſtolam ad te ſino abſq; argumento,ac ſentẽtia
venire. Et primum tibi(vt æquum eſt)ciui amãti patriam,quę ſunt in rep.
exponam.Deinde quoniam tibi amore nos proximi ſumus, ſcribemus etiã
de nobis ea,quę ſcire te nõ nolle arbitramur.Atq; in rep.nunc quidem maxime Gallici belli
verſatur metus.Nã Edui fratres noſtri pugnãt,Sequani male pugnarũt,& Heluetii ſine du
bio ſunt in armis,excurſioneſq; in ꝓuinciam faciũt.Senatus decreuit,vt cõſules duas Galli
as ſortirentur,delectus habereť,vacationes ne valerẽt,legati cũ auctoritate mittereнť,q adi
rent Gallię ciuitates,darentq; operã,ne hę cum Heluetiis ſe iungerent.Legati ſunt Quintus
Metellus Creticus,& L.Flaccus τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον,Lentulus Clodię filius.Atq; hoc lo-
co illud non queo ꝑterire,ꝙ cũ de conſularibus mea prima ſors exiſſet,vna voce ſenatus fre
quens retinendũ me in vrbe cẽſuit.Hoc idẽ poſt me Põpeio accidit,vt nos duo quaſi pigno
ra reipu.retineri videremur.Quid enim ego aliorum in me ἐπιφωνήματα expectem,cũ hæc
domi innaſcantur? Vrbanę autẽ res ſic ſe habent.Agraria lex a Flauio Tri.Ple. vehementer
agitabatur auctore Pompeio,q̃ nihil populare habebat,pręter auctorẽ.Ex hac ego lege ſecũ
da concionis volũtate omnia illa tollebã,quę ad priuatorũ incõmodũ ꝑtinebãt.Liberaram
agrum eũ,q Publio Mutio,Lucio Calphurnio Cõſulibꝰ publicus fuiſſet.Syllanorũ hominũ
poſſeſſiones confirmabã.Volaterranos,& Artemitanos,quorum agrum Sylla publicarat,ne
q; diuiſerat,in ſua poſſeſſione retinebã.Vnã rationẽ non reiiciebam,vt ager hac aduentitia
pecunia emeretur,quę ex nouis vectigalibus per quinquenniũ reciperetur.Huic toti rationi
agrarię Senatus aduerſabatur,ſuſpicans Põpeio nouam quãdã potentiã quęri.Põpeius ve-
ro ad voluntatẽ ꝑferẽdę legis incubuerat.Ego autẽ magna cũ Agrariorũ gratia confirma
bam omniũ priuatorũ poſſeſſiones.Is eñ eſt noſter exercitus hominũ,vt tute ſcis, locupleti
um.Populo autẽ,Pompeioq;(nã id quoq; volebã)ſatiſfaciebã emptione:qua cõſtituta diligẽ
ter,& ſentinam vrbis exhauriri,& Italię ſolitudinẽ frequẽtari poſſe arbitrabar.Sed hęc tota
res interpellata bello refrixerat.Metellus eſt cõſul ſane bonus,& nos admodũ diligit. Ille al-
ter ita nihil eſt,vt plane quid erit,neſciat.Hęc ſunt in repub.niſi illud etiã ad rẽp.putes ꝑ
tinere,Herenniũ quendã Tr.ple.tribulem tuũ,ſane hominẽ nequã,atq; egentẽ,ſępe iã de Pu
blio Clodio ad plebẽ traducẽdo agere cœpiſſe.huic frequẽter interceditur.Hęc ſunt(vt opi
nor)in rep.Ego autẽ,vt ſemel illarũ nonarum Decẽbriũ iunctã inuidię,ac multorũ inimici-
tiis eximiã quandã,atq; immortalẽ gloriã cõſecutus ſum, non deſtiti eadem animi magnitu
dine in rep.verſari,& illam inſtitutã,ac ſuſceptã dignitatẽ tueri.Sed poſteaq̃ primũ Clodii,

Herenniu. Tribulis tuus. Metellus conſ.egr. Os Palica-no ad mal. ꝑb. Piſcinę ſal-uę. Reuiſe nos Sub luſtrũ. Edui. Sequani. Heluetii. In lente vnguẽtum Volater. ag.Sylla publicarat.

abſolutionē leuitatē,infirmitatēq; iudiciorũ perſpexi,deinde vidi noſtros publicanos facile
Piſcinarii. a Senatu diſiũgi,q̄q̄ a me ipſo nō diuellerent,tũ autē beatos homines hos piſcinarios(dico
amicos tuos)nō obſcure nobis īuidere,putaui mihi maiores quaſdã opes,& firmiora pſidia
eſſe quęrēda.Itaq; primum eũ,q nimiũ diu de rebus noſtris tacuerat,Pōpeiũ adduxi in eã vo
lũtatē,vt ī Senatu nō ſemel,ſed ſępe,multiſq; verbis ſuis mihi ſalutē īperii,atq; orbis terrarũ
adiudicarit:qđ nō tã interfuit mea(neq; ēm illę res,aut ita ſunt obſcurę,vt teſtimoniũ,aut
ita dubię,vt laudationē deſiderēt)q̄ reip.ꝙ erãt qdã īprobi,q contētionē fore aliquã mihi cũ
Pōpeio ex illarũ rerũ diſſenſiōe,arbitrarent.Cũ hoc ego me tãta familiaritate cōiũxi,vt vterq;
nr̄m ī ſua ratiōe munitior,& in rep.firmior hac cōiũctiōe eē poſſit.Odia aũt illa libidinoſę,& delicatę iuuētutis,q̄ erãt in me incitata,ſic mitigata ſunt,quadã comitate mea,me vnũ
vt oēs illi colant.Nihil iã deniq; a me aſperũ in quēq̄ fit,nec tñ qcq̄ populare,ac diſſolutũ,
ſed ita tēperata tota ratio eſt,vt reip.cōſtãtiã pſtē,priuatis reb⁹ meis pꝑter infirmitatē bonorum,iniquitatē malorũ,odiũ in me improborũ,adhibeã quãdã cautionē,& diligētiam. Atq;
ita tamen nouis amicitiis implicati ſumus,vt crebro mihi vafer ille Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenã illã ſuã.νῆφε,καὶ μέμνασον ἀπιςεῖν ἀνέρα φρονοῦντα ταῦτα,. Ac noſtrę quidem
rationis,ac vitę,quaſi quãdã formã(vt opinor)vides.De tuo autē negotio ſępe ad me ſcri-
Pedarii. bis,cui mederi nũc nō poſſumus.Eſt ēm illud S.C.ſumma pedariorũ volũtate,nulli⁹ noſtrũ
auctoritate factũ.Nã,ꝙ me nō eſſe adſcriptũ vides,ex ipſo S.C.intelligere potes aliã rē tum
relatam:hoc autē de populis liberis ſine cauſa additũ: & ita factũ eſt a P.Seruilio filio,q in
poſtremis ſentētiã dixit,ſed īmutari hoc tēpore nō poteſt.Itaq; cōuēt⁹,q initio celebrabant,
iandiu fieri deſierũt.Tu ſi tuis blãditiis tñ a Sicyoniis nũmulorũ aliqd expreſſeris,velim me
Cōmentatariũ gręce cōpo. facias certiorē.Cōmētariũ cōſulatus mei gręce cōpoſitũ miſi ad te,in quo ſi qd erit,qđ homini
Attico minus gręcũ,eruditũq; videat,nō dicã qđ tibi(vt opinor)Panormi Lucullus de ſuis
hiſtoriis dixerat,ſe quo facilius illas pbaret Romani hoīs eſſe,idcirco barbara q̄dã,& obſoleta diſperſiſſe:apud me ſi qd erit eiuſmodi,me imprudēte erit,& inuito.Latinũ ſi pfecero, ad
te mittã.Tertiũ poema expectato,ne qđ genus a me ipſo laudis meę p̄termittat.Hic tu caue
dicas, τίς πατέρ᾽ αἰνήσει; ſi eſt ēm apud hoīes qcq̄,qđ potius ſit,laudet,nos vituperemur, q
nō poti⁹ alia laudemus.q̄q̄ nō ἐγκωμιαστικὰ ſunt hęc,ſed ἱστορικὰ quæ ſcribimus.Quintus
Frater purgat ſe mihi p literas,& affirmat nil a ſe cuiq̄ de te ſecus eſſe dictũ.verum hęc nobis corã ſumma cura,& diligētia ſunt agēda.Tu modo nos reuiſe aliquãdo. Coſſinius hic,
cui dedi literas,valde mihi bonus homo,& non leuis,& amans tui viſus eſt,& talis,qualem
eſſe eum tuę mihi literę enunciarant.Vale.Idib.Martiis.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.

CVm e Pompeiano me Romam recepiſſem ad.IIII.Id.Maii, Cincius noſter
eam mihi abs te epiſtolã reddidit,quã tu Idib.Feb.dederas.Ei nũc epiſtolæ
literis his reſpōdebo.Ac primũ tibi pſpectũ eſſe iudiciũ de te meũ,lętor.De
inde te in his rebus,quę mihi aſperius a nobis,atq; a noſtris,& iniucundius
actę videbantur,moderatiſſimum fuiſſe vehementiſſime gaudeo,idq; , neq;
amoris mediocris,& ingenii ſummi,ac ſapientię iudico.Qua de re, cum ad
me ita ſuauiter,diligenter,officioſe,humaniter ſcripſeris,vt non modo hortari te amplius
non debeam,ſed ne expectare quidem abs te,aut ab vllo homine tantum facilitatis,ac manſuetudinis potuerim,nihil duco eſſe commodius q̄ de his rebus nihil amplius ſcribere:cum
erimus congreſſi,tum,ſi quid res feret,coram inter nos conferemus . Quod ad me de rep.
ſcribis , diſputas tu quidem & amanter, & prudenter,& a meis conſiliis ratio tua non abhorret:nam,neq; de ſtatu nobis noſtrę dignitatis eſt recedendum,neq; ſine noſtris copiis intra alterius pręſidia veniendum,& is,de quo ſcribis,nihil habet amplum,nihil excelſum, nihil non ſummiſſum,atq; populare: verũtamē fuit ratio mihi fortaſſe ad tranquillitatē meorum tēporum nō inutilis,ſed mehercule Reip.multo etiã vtilior,q̄ mihi,cum improborum
impetus in me reprimerē,cũ hominis ampliſſima fortuna,auctoritate,gratia,fluctuantē ſententiam cōfirmaſſem,& a ſpe malorum ad mearum rerum laudem conuertiſſem.Qđ ſi cum
aliqua leuitate mihi faciendũ fuiſſet,nullam rem tanti æſtimaſſem.Sed tñ a me ita acta ſunt
omnia,nō vt ego illi aſſentiēs leuior,ſed vt ille me probans grauior videretur. Reliqua ſic
a me aguntur,& agētur,vt nō cōmittamus,vt ea quę geſſimus,fortuito geſſiſſe videamur.
Eos bonos viros,illos quos ſignificas,& eam,quam mihi dicis obtigiſſe σπαρτὰν, non mo-

do nunq̃ deſerã,ſed etiã ſi ego ab illa deſerar,tamẽ in mea priſtina ſentẽtia ꝑmanebo . Illud
tamen velim exiſtimes,me hãc viã optimatũ poſt Catuli mortẽ nec pręſidio vllo,nec comi
tatu tenere.Nã,vt ait Rhinton,vt opinor , οἱ μὲν πάξ , οὐδέν εἰσιν ; οἷς δ , οὐδὲν μέλει . Mi
hi vero,vt inuideãt piſcinarii nr̃i,aut ſcribã ad te alias,aut ĩ cõgreſſum nr̃m reſeruabo.a cu — Piſcinarii.
ria aũt nulla me res diuellet,vl' ꝙ ita rectũ ẽ,vel ꝙ reb⁹ meis maxĩe cõſentaneũ,vel ꝙ a ſena
tu quãti ſiã,minime me pœnitet.De Sicyoniis(vt ſcripſi ad te antea)nõ multũ ſpei ẽ ĩ Sena
tu.nemo eſt.n.iã,q q̃rat.Quare,ſi id expectas,lõgũ ẽ:alia via, ſiqua potes,pugna.cũ ẽ actũ,ne
ꝙ aĩaduerſum eſt ad quos ꝑtineret,& raptim ĩ eã ſentẽtiã pedarii cõcurrerũt.Inducẽdi S.C. — Pedarii.
maturitas nõdũ eſt,ꝙ neq; ſunt q q̃rant,& multi,partim maleuolẽtia,partim opinione ęqui
tatis delectantur.Metellus tuus eſt egregius Coſ.vnum reprehẽdo,ꝙ otium e Gallia nõ ma
gnopere nunciari gaudet.cupit credo triumphare.Hoc vellem mediocrius, cętera egregia.
Auli filius vero ita ſe gerit,vt eius conſulatus nõ conſulatus ſit,ſed Magni noſtri ὑπώπιον.
De meis ſcriptis miſi ad te gręce perfectum cõſulatum meum.eum librum L.Coſſinio dedi.
Puto te latinis meis delectari:huic autem gręco gręcum inuidere.Alii ſi ſcripſerint,mittem⁹
ad te:ſed mihi crede,ſimulatq; hoc noſtrũ legerunt,neſcio quo pacto retardantur. Nũc(vt
ad rem meam redeam).L.Papyrius Pętus,vir bonus amatorq; noſter,mihi libros eos, quos
Ser.Claudius reliquit donauit.cũ mihi per legẽ Cinciã licere capere Cincius amicus tu⁹ di-
ceret,libenter dixi me accepturũ,ſi attuliſſet.Nũc,ſi amas me,ſi te amari a me ſcis,enitere ꝑ
amicos,cliẽtes,hoſpites,libertos deniq;,ac ſeruos tuos,vt ſcheda nequa depereat.nã & græ- — Scheda nequa peat.
cis his libris,quos ſuſpicor,& latinis,quos ſcio illũ reliquiſſe,mihi vehemẽter opus eſt. Ego
autẽ quotidie magis,qđ mihi de forẽſi labore tẽporis datur,in his ſtudiis cõquieſco.per mi-
hi,per inquã gratũ feceris ſi in hoc tã diligẽs fueris,q̃ ſoles in his rebus,quas me valde velle
arbitraris.Ipſiuſq; Pęti tibi negotia cõmẽdo:de quibus tibi ille aget maximas gratias.Et, vt
iam inuiſas nos,non ſolum rogo,ſed etiam ſuadeo. Vale.

M.T.CICERONIS EPISTOLARVM AD T.POMPONIVM ATTICVM LIBER SECVNDVS.

M.T.CICERO.T.P.ATTICO.S.D.

CALENDIS Iun.eũti mihi Antiũ,& gladiatores M. Metelli cupide
relinquẽti,venit obuiã tuus puer:is mihi literas abs te,& Cõmẽta
rium Cõſulatus mei gręce ſcriptũ reddidit:in quo lętatus ſum me
aliquãto ante,de iiſdẽ rebus gręce itẽ ſcriptũ librũ L.Coſſinio ad te
perferẽdũ dediſſe.Nã ſi ego tuũ ante legiſſem,furatũ me abs te eſſe
diceres.q̃q̃ illa tua(legi em̃ libẽter)horridula mihi,atq; incõpta vi
ſa ſunt.ſed tñ erant ornata hoc ipſo,ꝙ ornamẽta neglexerãt : & vt — Ornata ꝙ ſine ornatu
mulieres,ideo bene olere,quia nihil olebãt,videbant̃.Meus autẽ li- — Olẽs bene.
ber totum Iſocratis μυροθήκιον , atq; oẽis eius diſcipulorũ arculas, — Myrothecion.
ac nõnihil etiã Ariſtotelica pigmẽta cõſumpſit: quẽ tu Corcyrę,vt — Ariſtot. pigmenta.
mihi aliis literis ſignificas,ſtrictim attigiſti:poſt aũt,vt arbitror,a Coſſinio accepiſti.Quẽ ti
bi ego nõ eſſem auſus mittere,niſi eũ lente,ac faſtidioſe ꝓbauiſſem.q̃q̃ ad me reſcripſit iam
Rhodo Poſidonius, ſe noſtrum illud ὑπόμνημα cũ legeret,qđ ego ad eũ,vt ornatius de iiſ- — Hypomnema.
dem rebus ſcriberet,miſerã,nõ modo nõ excitatũ ad ſcribendũ,ſed etiã plane ꝑterritũ.Quid
quęris?cõturbaui gręcã nationẽ:ita vulgo q inſtabãt vt darẽ ſibi qđ ornarẽt,iã exhibere mi — Natio gręca.
hi moleſtiam deſtiterũt.Tu,ſi tibi placuerit liber,curabis vt & Athenis ſit,& in cęteris oppi
dis Gręcię.videtur em̃ poſſe aliqd noſtris rebus lucis afferre.Oratiũculas aũt & quas poſtu — Orationes Cice.
las,& plures etiã mittã,quoniã quidem ea,quę nos ſcribimus adoleſcentulorũ ſtudiis excita
ti,te etiã delectant.Fuit enim mihi commodum, ꝙ in eis orationibus,quę Philippicę nomi — Philippicę.
nantur,enituerit ille tuus ciuis Demoſthenes,& ꝙ ſe ab hoc refractoriolo iudiciali dicendi — Refractoriolũ di.gen⁹
genere abiũxerit,vt σεμνότερός τις , καὶ πολιτικώτερος videretur curare,vt meę quoq; eſſent
oratiões,q̃ cõſulares nominarent̃.Quarũ vna eſt in Senatu Cal.Ian.Altera ad populũ de le — Cõſulares orationes.
ge Agraria.Tertia de Othone.Quarta ꝓ Rabirio.Quinta de ꝓſcriptorũ filiis.Sexta,cũ Pro
uinciam depoſui in Concione.Septima,qua Catilinã emiſi.Octaua,quã habui ad populum
poſtridie,q̃ Catilina profugit.Nona in Concione,quo die Allobroges inuocarunt.Decima,
in Senatu Non.Decẽb.Sunt ꝑterea duę breues,quaſi ἀποσπασμάτια legis Agrarię.Hoc totũ
σῶμα curabo vt habeas.Et quoniã te,cũ ſcripta,tũ res meę delectãt,iiſdẽ ex libris perſpicies,